

Brûz e carétt

Ai òt ed màz, una vòlta, pr àl strè ed Bulaggna as i vdèva una móccia ed carétt spént a bràza o, ala méi, di brûz tirè da un cavalózz, con in vatta càl pôchi zangâtel che la pôvra zânt i s tirèven drî. Pr andèr in dôvv? Mo, int un'ètra cà o, ala pîz, sâtta al pôrdg dal Baracàn, cum al diâ Carlén Mûsi int la sò canzunatta "Al Sanmichêl, la cà e la râta d afétt". Eh, sé! Quand ai vgnèva cla dèta, dimónndi pôver pişunént "i tulèven cumiè" dal padràn d cà pr andèr a stèr *in un quartierino piû confacente alle suve condizioni economiche*, cum al gèva al sgnèr Pirén. Insâmma: pió a bãn marchè.

Al sanmichêl al s ciâma acsé parché una vòlta la dèta dla dsdètta di cuntrât d afétt l'èra fisè ai 29 ed setàmber, giostapónt al dé ed San Michêl Arcânzel. In sèguit cla dèta la fò spustè ai òt ed màz e l'é anc acsé, mo incû an s vadd pió tótt cal muvimânt ed brûz e carétt in gîr par Bulaggna...

...

A pinsèva acsé pûc dé fâ, in st mânter che con al scûter a m infilèva int al stradàn ch'al vâ vèrs Casalacc'. In prinzéppi dla disaişa ai é un cartèl con tótt i sémmbol di veéccol ch'i n pôlen brîsa adruvèr cla strè e in bãs, chi atrôvia mâi? Bân: un bròz tirè da un cavâl e un caràtt a man! Mé a sân

vanzè ed stupén, parché l ûltum caràtt a man a l ò véstt a Bûdri, pió ed zincuant'ân fâ, e a spénzrel ai èra mî nòn, ch'l andèva a cójjer i cavalétt ch'al dèva a nulàgg' ai anbulànt ai dé ed marchè...

Zirca al bròz, invèzi, avî da stèr a savair che una trinténna d ân fâ am capitè ed fèr di lavurîr in cà, avànd cme risultèt una bèla móccia ed pardézz che, cum as diâ incû, *andava smaltito nell'apposita discarica. Per ragioni, a diràn acsé, sentimentali e di rispetto delle tradizioni*, invèzi che tór a nulàgg' un furgån mé andé a ciamèr un bruzâi ch'al stèva ed cà al Arclîz e ló, con sò bròz - ón ed quî con àl rôd da câmion, tirè da un cavalâz biànnd e rubósst - in socuànt viâz al fé al bâl dal sgâmmber ed cla muntâgna ed pardézz che mé avèva amucè in curtîl. Dâpp ed ló, mé di brûz e di bruzâi in gîr par Bulaggna a n n ò pió véstt.

E alâura, cal cartèl? Lasânnel pûr stèr acsé, parché s'a tiràn d lóng par sta cavdâgna, con la misariózza destinè a cràsser, ai é di chès che *i mezzi a trazione animale e umana* i pôsen turnèr d atualitè...

F. C.

4 ed Mèrz

Tótt quant avàn anc int i ûc' cla maravajja dla Piâza Granda, ala sîra di quâter ed Mèrz, ch'la parèva un furnighèr, una surzrî ed murbén, una felizitè d èser lé pròpi par cl'ucasiàn. Avàn anc int àli uràcc' la mùsica e àl canzunàtt. E, ch'a fòssen lé o ala televisjàn, as é avanzè int al sguèrd càli imâgin ch'âl sblişghèven projetè in vatta ai palâz, ala Tàrr dl Arlói: vèci filménni dal archîvi ed *Lúcio* (o avèvia da dîr Lózzi?), o stanpón ch'i t fèven bâtr al còr.

A cradd che int la vétta d ognón ed nuèter ai séppa almànc una canzunatta ed Dâla. Spass, anc bãn pió d ónna. Dànca, int al risultèt dal cunzèrt "4 Marzo" ai é quèl ed misteriâus e, int l istàss tänp, ed dimónndi sänpliz ch'al sbalanza fòra dai nómmer: sèt o òt miglión ed zânt dnanz ala tivû, 70-80mélla amasè in piâza e int àl strè lé d'atâuren. A n i é stè inción inzidânt, inción ch'al s séppa fât mèl, l'é stè una

gran fèsta par tótt, gnínta ch'as arviséss ala comemoraziàn d un môrt.

A m arcòrd che, un ân fâ, Bîbi Balandi, con la vâus ch'la i tarmèva par la nutèzzia arivè cme una şmanarè, dscurànd dal cunzèrt ch'l avèva bèle in mänt d urganizèr, al dèss: «Par Lúcio i arivaràn tótt, parché tótt i i vlèven un gran bãn». L avèva rasån. L é stè cómme se Dâla l avèss la fòrza ed mètr insàmm la zânt e i artéssta, fèr dscurdèr i tûrt e i scuntrómmbel, strumnèr un pô ed cl'armunî ch'la fâ tant difèt al dé d incû.

E, in vatta a cal pèlc, tótt i i an méss l'ânma, ch'i avèssen un gran fiè o ch'i fòssen dspulmunè. Parché l é anc vaira che, là in vatta, as é véstt sfilèr quèlc sagn evidànt dal tänp ch'l é pasè, fâzil da catèr int la fâza e int al físic ed dimónndi.

Mo quall ch'i én arivè d âura ed regalères chi artéssta, l é stè cómme se tótt i avèssen vént ân, parché a se vdèva ch'al vgnèva dal còr o, che da cal còr, l èra stè bãn ed cavèriel fòra cl amîg fenomenèl ch'i èren drî a arcurdèr. Mo guèrda bãn: Bulaggna, con tótt i sù difèt ch'a cgnusån pulîd parché la fâ pèrt ed ste mând amalè, l'é sänper bôna ed tirèr fòra dal sò repertòri una quèlca magî quand inción s l aspèta. L'à fât còrrer què un şbandèren ed zânt da tótti i lè, ch'i an rinpè albèrg e ristorànt. E se i comerziànt i se sfracighen àl man al n é brîsa un chès. As capéss, mèrit di urganizadûr, ed Morandi, di artéssta ch'i èren tótt a ónna e anc dla Cmórina ch'l'à fât la sò pèrt. Mo anc mèrit ed cl umarén bulgnais ch'al s n é andè vî un ân fâ. As vadd che quand l'èrt l'é genuénna, quand l artéssta l é un òmen stièt e generâus, i mirâcuel i pôlen capitèr.

Am é d avîs ch'l èva rasån Guccini quand al diâ «*Bologna la grassa e l'umana*». E, anc de pió, ch'l èva rasån al nòster Carpàn quand al canta «Bulaggna in vatta ai còpp, che maravajja!» Cum t î bóna d èser una zitè spezièl, chèra la mî Bulaggna! Séppet bãn acsé brèva pió spass, a m arcmand.

la Taraghéggna (G. L.)

Äl fôl dla nôna Nôccia

Äl mail

Al pränzip Chichén l'avèva un'amîga, la prinzipassa Chechè, che ògni tant l'andèva al castèl a zughèr con ló. La Chechè l'èra una bèla ragazòla dai cavì biònd e dai ûc' zelèst, mo l'èra anc dimónndi birichéina. Quand lî e Chichén i zughèven insàmm, la n s'mitèva mai ed fèr di malèster: la pistèva i fiûr dal zardén, fagànd arabîr al zardinîr Gògo; la strapèva äi pann al galén, ch'äl scapèven vî fagànd *Co... co... co...*

E pò la tirèva la cô ala cagnatta Sissi che, quand la i èra lî, la s'ardupèva int la sò côccia e la n vlèva pió saltèr fòra. Insàmma, l'èra pròpi un diavlièri.

A Chichén ai piàsèva dimónndi ed zughèr con la Chechè, mo anca ló an supurtèva pió äi sâu birichinè.

Un dé la Chechè la s'èra agranplè in vatta a un âlber pèn ed bèli mail, zâli e madûri mo, invèzi ed tòrn ònna par magnèrta, la taché a stachèri dal bròchi e a buçèri par tèra.

- *Fâla finé, Chechè!* - ai gèva Chichén.

Mo la Chechè la tirèva d lóng, l'in tré ònna in tèsta a Chichén, ònna ala pôvra Sissi ch'la scapé vî bajànd, dâli ètri la i tiré al galén ch'äl tachénn a sbâtr äli èli. Gògo an i èra brîsa e Chichén an savèva cum fèr par fèrla smétter. Tótt int na vòlta ai vgné in amânt la Ghétta, la fèda däl margarétt. Al s'achiné in vatta al prè e al ciamé:

- *Ghétta, Ghétta, ajûtum!*

- *A sân qué Chichén, stà trançuéll, a i pâns mé!*

Détt e fât la Ghétta la ciamé äi sâu amîghi furmighènni che, pian pian, tótti in fila, äi tachénn a andèr só pr al trânc dl âlber däl mail. I i miténn un bèl pó ed tänp, parché äi furmîg äli an äi zanpènni cûrti cûrti, mo quand fenalmânt äli arivénn in vatta ala bròca in dôvv ai èra a sèder la Chechè, äi tachénn a girèr só pr äi ganb e äi brâza dla ragazòla.

La Chechè la taché a gratères con vigâur:

- *Ajût, ajût, äi fûrmîg i um fan äi ghéttel!*

Mo äi furmîg i n s'mitèven brîsa d andèr inânz e indrî in vatta ala sò pèl, e la Chechè la salté zâ dal âlber. La Ghétta alâura la dé l'âurden al furmîg ed lasèrta stèr. La Chechè l'èra instizé

cme un tòc, mo Chichén al ridèva cme un mât:

- *At sta bân, acsé t inpèr a fèr sänper di malèster!*

Da cal dé la Chechè la dvinté pió brèva e la taché a dèr mânt. Quand l'andèva al castèl da Chichén la s'divartèva da mât a zughèr con ló, però sänza pió dèr nójja al piant e al bîsti dal zardén.

la Nôccia d Bastèl

La naiv

Ai é apanna pasè sèt âur e come tótti äi matén a m sân livè. Da fòra a n sént arivèr inción armâur né ed mâchin, né ed muturén e né vâus ed zânt. E dîr che al n é mégga fèsta. Alâura a vâg ala fnèstra: che spetàcuel, che maravajja! Al naiva che Dîo la manda, con däl farósscuel fèssi, lèrgghi e pénni che äi s'apògen ònna in vatta a cl'ètra furmând una móccia ch'la crass a véssta d'òc', e in tèra ai n srà bèle almânc un smâs o fòrsi de pió. Air sîra, quand a sân andè a lèt, ai crudèva zâ una piuarléina fèssa mo féina come nabbia e a n arèv mâi pinsè che la dvintéss naiv: e adès guèrda qué che blazza! A vâg in fûria in bâgn e pò in cusénna a fèr claziân parché a n vadd l'âura d andèr a scôla. Ch'äl séppa cèr un quel: andèr a scôla la n é brîsa pròpi la mî pasiân pió granda e spass am vén da pinsèr che bisâggn a i séppa ed tirèr d lóng a andèri: a sò bèle lèzer, scrivèr e fèr i cönt e cs'am intarèsa a mé ed savoir che manî l'avèva Gióllo Zaisèr, d andèr a fèr la guèra in tótt al mând opûr cgnósser la capitèl dal Sud-Àfrica in dôvv mé a n i andarò mâi. Par mé andèr a scôla al vòl dîr truvèrum tótti äi matén con zéncv o sî amîg e fèr la strè insàmm dâto che a stân tótt in zòna e a psî bân imazinèrùv al divertimânt che al srà incû a fèr äi sbalè, còrrers drî e scrazulères lé in mèz a sta muntâgna ed naiv. E pió, par socuânt dé, con la naiv pistè che col fradd la giâza e la dvânta dûra, fèr la sbliigaròla par vâdder chi arîva pió luntân. Che cuntintazza che la m dà sta bèla naiv!

Äli én apanna pasè äi sèt e come tótti äi matén a m sân livè. Da fòra a n sént vgnîr inción armâur, né d autobus, né ed mâchin, né muturén e né vâus ed zânt, e dîr che al n é mégga

fèsta. Alâura a vâg ala fnèstra: am vén un azidânt! Al naiva che Dîo la manda, con däl farósscuel fèssi, lèrgghi e pénni che äi s'apògen ònna in vatta a cl'ètra furmând una móccia ch'la crass a guardèri; ai n srà bèle un smâs o anc de pió. E pinsèr che air sîra quand a sân andè a lèt an piuvèva gnanc tant fòrt e a n arèv mâi pinsè ed truvèrum sta bróttta surpraîsa! A vâg in bâgn e pò in cusénna a fèr claziân e am vén una gran gâta a pinsèr ch'am tucarà ed sbadilèr só par la râta par tór fòra la mâchina dal garâg' e la gâta la crass a imazinèrum còmm al srà dâpp a girèr par la strè quand a vâg a tór mî anvâud da scôla; stra äi mâchin parchegè dala sîra prémma e la móccia fâta dala pujèna la srà una bèla impraîsa truvèr da farmères e riusîr a arivèr asè atais ala scôla par vîd dla fila däl vetûr, spezialmânt i súvv, chi machinón ch'i pèren di pùllman con in vatta tótti cäl bèli maménni zâuvni e mudèrni ch'äli én di fenòmen a bluchèr al trâfic normèl, figurâggnès mo incû. E in pió ai srà da stèr atènti a girèr sâtta ai pôrdg parché con cla paciacaréina giâzè ai é al rîsg ed fèr la sbliigaròla e truvères long e dstîs con al cudrózz nézz s'la vâ bân o con un brâz al còl s'la vâ pîz. Che narvâus e che râbia che la m fâ vgnîr sta bróttta naiv!

Però a pinsèri sänza râbia e sänza narvâus mo con chëlma e tranquilitè, arîv a fèr sta conclusiân: la naiv d incû, come qualla d alâura la n é né pió bèla né pió bróttta mo l'â sâul una stantéina d ân de pió e, guèrda la cunbinaziân, pròpi cunpâgna mé!

Elio Evangelisti

Ai Zardén Margarétta

Ai 18 ed Zógggn dal 1882 i bulgnîs i curénn in mâsa a vâdder l'inauguraziân dla flòta ed "nèv" di Zardén Margarétta. Ôi, par dîr quall ch'é vaira, i èren di barchén ed pûc mète, brîsa tótt prezîs, batzè con di bî nómm ed dóna, e l é naturèl che ón ed chi nómm al fòss Margarétta. Ste sarvézzi pr al sgugióll di bulgnîs int al lagàtt, al fó méss só da un zèrt *Rivaldoni*, che però col *Ravaldoni* sulfanèr an i änta gnînt.

In sta flòta ai èra di barchén da dû sît pr äi cupiatti e däl bèrc "omnibus" pr äi brighèt ed sbución, ch'äli avèven i sidèlli coi cusén inbuté e äi purtirénni

tótti arcamè. Pò ai èra anc un sarvézzi ed barcarù ch'i avèven cunfidànza con la navigaziàn, bón anc ed tirèr fòra dal'âcua chi sgrandigión che ògni tant i fèven una fundè par fères bì ai ùc' d un quèlc sprucajén. Int una spånnda dal lagàtt i avèven anc fàt una scalatta ed prèda, par mòd ch'as psèss andèr in vatta al bèrc sänza inción prìguel. Acsé l andâz d andèr a fèr un girtén in bèrca ai žardén Margarétta al dvinté ed gran môda stra i bulgnîs e par la pió stra i inpieghè, butghèr, sarténini e scufiarénini.

Pò ai arivèva l invèren e i barchén i andèven in magazén parché l'âcua dal lagàtt la dvintèva tótta ed giâz. Acsé, invèzi d andèr in bèrca, i bulgnîs i andèven al lagàtt coi pàtin e col slétt e al sguazén ed divartíres int al lagàtt l andèva d lóng anc col žagnócc. Sta môda la duré par dimónndi ân, s'as dà mänt al "Carlén" dal žnèr 1914 d'òvv as lèz che tótti ãl sîr ai fò urganizè däl fèst ciamè *Notti Lapponi* ch'äl durèven dali òt ali ónng'. In cäl serèt, ai žardén ai arivèva un gran fèss ed žänt, sia par patinèr che par stèr da vädder lóng ala spånnda, con däl tulàtt d una gran eleganza méssi in mässtra da di sicarnén e di spomèti tótt in tirèla. As prèv pinsèr che, qualla d èser bón d andèr coi pàtin in vatta al giâz, pr i bulgnîs la fòss una stranpalarî, un quèl gnanc da craddri: i n èren mégga néd in èlta muntâgna! E invèzi dimónndi i èren bèle avèzz parché, par tótt al tänp dl ân, l èra anc ed môda d andèr a patinèr coi pàtin a rudèl. Quall che lé i al ciamèven *Scattinaggio* e al s psèva fèr int ãl pèsst dal teàter *Rappini* e al teàter *Eden* al nómmer 69 ed Galíra nôva.

Mo, cum as gèva, tótt quasst fén al ân dal 1914. Dal ân dâpp, al 1915, la žänt i tgnénn pinsèr a quel èter parché ai arivé la guèra. E alâura, èter che fèr la šblišgaròla in vatta al giâz o in vatta a däl rudlérini! L èra pió fâzil šblišghèr par saltèr la zanna o, pr i pió

žüven, fîres con un'unifåurum e andèr a žughèrs la vétta int na trinzira friulèna.

Mo, secânnd al sòlit, quasst l é tótt un èter bacâi.

Šbraghirén (G. L.)

Cla vòlta ch'al vdé sò pèder a zighèr

Andrea l èra in silänzi dnanz ala lãpid ed sò pèder. An capitèva brîsa tant spass ch'al turnéss int al zimitèri dal pajais ed canpâgna in d'òvv l èra suplé. Al guardèva con emozian la tãmmba, ch'al visitèva cèri vòlt, mo brîsa par disintarès o menefrighîsum. Sò pèder l èra manchè da pió ed vént ân e al sò arcòrd ai turnèva in amänt cme una lûs intermitänta, o un fiómm sãtta tèra, ch'al sparfännda e al sparéss par pò turnèr fòra, däl vòlt pacèffic, däl i ètri vòlt inpetuãus, furmänd di mulinî e däl cascadénini. Al s n èra andè in silänzi, cum l èra canpè, con una dulzazza che Andrea l avèva véssst vgnîr fòra sãul colí anvodénini: vèrs ed lãur l èra stè generãus ed surîs, saggn d un afèt manifestè ciaramänt, e che invèzi, int i cunfrónt di fiû, i èren stè una raritè. L afèt pr i fiû al l avèva dimustrè però int un'ètra manîra, pió arpiatè e pió ómmil, fagänd i tûren ed nòt parché i psèssen studièr – *S'i n an vójja* – cum al gèva ai colèga ch'i i dmandèven parché an li mandéss a lavurèr dâpp al scòl mèdi.

Fòrsi al n èra brîsa stè ló a neghères, anc s'l èra sänper stè ponderè e ed pôchi paròl, mo a tgnîr ãl distãnz, fén quèsi a rifiutèr un rapòrt pió dirèt e avèrt, a tirèr só däl barîr, che sãul dâpp ala sò mòrt ãli èren crulè, i èren stè pròpi lãur, i fiû, con la sò vójja ed crãsser, con l'insoferänza ai véncol, con al sò desidèri ed libartè: tótt quí normèl int un'etè ancãura sänza inciónni esperianz ed vétta. Ló l avèva savó stèr d'sptèr, in silänzi mo atènti, gudänd con cuntäggn pr i traguèrd arzónt dai fiû: quand i s èren laureè, quand i avèven catè un lavurîr dignitãus, quand i avèven ciapè la sò strè, anc pagänd al nuviziet al'autonomî ch'i avèven tant desidèrè. Tant, trûp quí dal pèder e dla sò vétta Andrea e i sù fradî i i avèven capè pulid sãul quand ló an i èra pió. Al sò silänzi al cruvèva una vétta difèzzil. Sò pèder l èra mòrt int ãl trinçei dl'Ortighèra, i sù stûdi i n èren brîsa andè pió in là dla *Sèsta Gróppia*, cum

al gèva ló par definîr la prémma däl cläs dâpp ãli elementèr, destinè ai fiû dal pòpol, e al lavurîr ed brazänt al le dscudrinèva ògni dé. An dscurèva mäi vluntîra ed stãli esperianz e, manc che manc, ed qualli, anc pió trãgichi, ch'l avèva pasè int i canp ed konzenträmänt tudéssc, in d'òvv l èra stè deportè dâpp al rastrelamänt tgnó drî al armistèzzi.

Ed chi mumènt al cuntèva sãul däl sturièl, una spèzie ed žüg stra al sò grópp e al sorvegliänt tugnén: stòri ed cuntrataziàn pr al lavurîr da fèr int la giurnèta, che lãur i arivèven sänper d åura ed finîr in manc tänp, šlungänd acsé i mumènt d arpòs e fagänd dir al sorvegliänt: – *Ach, itaglièn fregón!* – Mo chi racónt, détt con una väinna d ironî malincònica, i cruvèven mumènt bän pió dramãtic: la rizairca disperè ed quèl da magnèr int i dé sóbbit prémma dla liberaziàn, la tragèdia dal viãz par turnèr, stra staziàn dsfãti e zitè devastè, i séggn dla guèra apanna finè e l'ocupaziàn di vinzitûr. Quand, ala fén ed cal viãz, l avèva busè ala pòrta ed cà, Andrea l avèva véssst un òmen grand e mègher, con i pãgn frósst: al l avèva tólt pr un mindécc e l èra vanzè mèl quand la mãma, guardändel, la gé:

– *Mo l é al papà! L é al papà!*

Cla figûra l'èra vanzè int la memòria d Andrea, e anc adès, guardänd la fotografî, la i turné in amänt.

Ai èra anc un èter fãt che ògni tant ai suvgnèva: turnänd a cà, un dâpp-mezdé d estèd, al vdé sò pèder a sèder in cušèina insämm a un òmen che ló al n avèva mäi véssst. Al le presentè cme Felíz, un cunpãgn ed parsunî. I dscurèven a vãus bãsa e Andrea l arivèva d åura ed capîr sãul socuanti paròl: un quèlc nómm, al rumghèr int i bidón par zarchèr quèl da magnèr, un mastlén ed marmelèta catè par chès e vudè tótt int un fiè, i cãr bestiãm däl viãz par turnèr a cà... Pò, tótt int un mumänt, Andrea al vdé sò pèder pugèr la tèsta só l brãza incrusè in vatta ala tèvla, st mänter che Felíz al zarchèva ed dîri däl paròl ed cunfòrt. Quand al livé só la tèsta, Andrea al vdé ch'l avèva i ùc' mói: as li sughé in fûria quand al vdé al ragazòl da cl'ètra pèrt dla tèvla.

Felíz al vanzè a zanna con lãur, prémma ed partîr par turnèr a Turén, la sò zitè. Lóng ala zanna i n dscurènn pió d arcòrd, mo dal lavurîr, dla fa-

majja, ed quì ch'i avèven a che fèr con al presànt. Al parèva che al pasè al fòss stè dscanzlè par sànper, mo Andrea an psèva brîsa dscurdères ed cäl lègrum, anc s'an n avèva mài capé al mutív.

Al l avèva capé da pió grand, guardànd i documentèri só i *lager*. Fòrsi l amìg Felíz l avèva arciamè ala memòria ed sò pèder di ètr amìg ch' i n èren brîsa turnè a cà. A ló an i piàsèva brîsa d arcurdèr chi dé, anc s'an pruvèva né òdi né panna, ormài i èren sàul di fantèsüm luntàn. Cäl lègrum fòrsi äli èren stè una liberaziàn da di arcòrd ch'i psèven in vatta al sò còr; mài pió òdi, mo un avertimànt: che inción l èva da dscurdères di dé ed quand l òmen l èra dvintè una bìstia arabé... e che i n s ripèten mài pió!

Andrèa al guardé un'ètra vòlta la fotografì: al parèva quèsi che i sù làber i fòssen drí a fèr un zrisén. Chisà parché ai avèva fât chès sàul alàura, dâpp a tant ân. Fòrsi anc cal surfís, dscuèrt al inpruvís, l èra un saggn ed còmm al rapòrt con sò pèder al fòss stè superfizièl.

Anca ló al suridè ala fotografì: psèvel èser, cal gèst, un risarzimànt, cén e tardív, pr un afèt che acsé cèri vòlt l avèva truvè la strè par vgnîr fòra?

Gianni Balducci

(trad. in bulgnais dala Nòccia d Bastèl)

Chicchi e la mässtra ed De Sica

Dimónndi bulgnîs i aràn savó dala televisiàn che a Ràmma, int al Muséo dl'*Ara Pacis*, ai é stè inaugurè una gran mässtra dedichè a *Vittorio De Sica*. In espusiziàn, tra l èter, ai é: la biziçlatta dal fillm "*Ladri di biciclette*", la divîsa da maresiäl di carabinieri che De Sica l adruvé in "*Pane, amore e fantasia*", insàmm a

a èter quatarzànt pîz ónnic e quèsi otzànt fotografì. Èccoci, äli fotografì: avì da stèr a savair ch'ali én stè incurniè dal nòster Chicchi, ch'l à avó l incàric dala *Cinetèca* ed Bulaggna, ch'l'à urganizè la mässtra. Chicchi e sò fiòla i an lavurè dé e nòt par cunsgnèr in tänp tòtti cäl curnis, guadagnàndes i aprezamént di urganizadûr. E mé a sän urgugliäuè che tòtti cäl fotografì äli séppen stè valorizè dal lavurîr ed Chicchi e dla Barbara int la sò butaiga, ala Bevrèra.

F. C.

Bulaggna in tv: che delusiàn!

Sàbet sîra a sän stè in cà par ví d un pôc ed fivra e acsé dâpp zanna a m sän acuacè dnanz ala televisiàn par guardèr "*Metropol*", un progrâma dedichè a Bulaggna. A presentèrel ai èra Valerio Massimo Manfredi, un stòric ed râza ch'al stà que intàuren a Bulaggna.

Ai é da dîr che, con tòtti äli còs interesanti ch'l'à da ufrîr la nòstra zitè, avàn vésst i pózz ed petròli in Amèrica, i grâta-zîl ed Taipei e un sinifili ed riprais ed sît luntàn che se ón al s fòss méss a guardèr al progrâma in zèrt mumént, ed sicûr l arév pinsè d èser sintonizè só "*Alle falde del Kilimangiaro*" o un'ètra tra smisiàn ed sta fâta...

Ed Bulaggna ai é stè arcurdè la gran magnâza pr al spuälèzzi dla Lucrezia d Este, la fraraisa, con Annibale Bântvói. Dâu paròl só la Tàrr di Asnî e só la manî d una vòlta ed mazèr la zànt con al vlaggn (e qué ai é vgnó fòra al teàter anatòmic dl Archiginèsi e al chès dl'Elisabetta Sirani). Una riprais a machinèri dl arlói ed Palâz; socuanti panoràmic dla piâza e i scafèl dl Archiginèsi pèn pèra ed liber. Pò i socuànt figurànt ch'i fèven al spadè sàtta al vultàn di Cazavíd (*Caccianemici*... in ví Foscherèri) e - tant par cambièr - la murtadèla (con un'intarvéssta a Zvanân Tanburén, che oramài t al vadd pió spass in televisiàn che int la sò belèssima butaiga...).

Insàmma: secànd mé ai é stè pèrsa una bèla ucasian ch'la psèva èser un èter bèl bigliànt da vísita dâpp a un mumànt màgic cme quall dal cunzèrt dedichè a Dàla ai 4 ed mèrz. Un'ucasian par dèr un'ètra man ed smèco ala nòstra Bulaggna.

F. C.

La siànza di nùster víc'

Serpentèria (*Polygonum bistorta*) - bistorta, serpentina, dal volgo serpentaria per la forma della sua radice - che contiene tannino e acido gallico - pianta spontanea nell'appennino bolognese (Corno alle Scale, Scaffajolo ecc.). È una delle piante che possono sostituire la corteccia di quercia nella concia delle pelli. È conosciuta come astringente e come tale usata in medicina e veterinaria.

Vanigliàn (*Nardosmia fragrans*) - vaniglia da inverno, spontanea ne' fossi e ne' muri, coltivata ne' giardini.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pànt dla Biànnda

Nómmer 121 dal 2013

Diretâur iresponsàbil e limušnîr:

Fàusto Carpan

Dsègn uriginèl:

Lupàmmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almànc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Al dizionèri ed riferimànt par cäl paròl ch'äli én difèzzil da capîr l é quasst:

Lepri - Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

Programmi di marzo e aprile 2013

MARZO	
Giovedì 21, h. 16,30.....	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): pomeriggio in compagnia dei poeti dialettali, con la partecipazione di Fausto Carpani e Sisén. Presenta Mirella Musiani. Ingresso libero.
APRILE	
Sabato 6, h. 21.....	Teatro Lazzari di Monterenzio, serata in favore dell'Istituto Ramazzini con Fausto Carpani, Luigi Lepri, Antonio Stragapede.
Giovedì 18, h. 16,30.....	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): pomeriggio in compagnia dei poeti dialettali, con la partecipazione di Fausto Carpani e Sisén. Presenta Mirella Musiani. Ingresso libero.
Domenica 28, h. 16.....	Centro Sociale di Funo: pomeriggio con Fausto Carpani, Gigén Lîvra e Sisén. Ingresso libero.

Associazione Culturale
IL PONTE DELLA BIONDA
www.pontdellabionda.org

Teatro Duse

Via Cartoleria 42 - Bologna - 051 231836

biglietteria@teatrodusebologna.it - acquisti online su www.vivaticket.it

Prevedite biglietti: biglietteria del teatro dal martedì al sabato dalle 15 alle 19

Sabato 6 aprile, ore 21 - Domenica 7 aprile, ore 16

GIORGIO COMASCHI

Calde le pere

Bologna del sesso, dei delitti e dei casini

Vietato ai minori di anni 16